

УДК 65.012.45
DOI: 10.32342/2616-3853-2019-2-12-10

О.А. ПЕСТОВА,
доцент Західнодонбаського інституту
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія
управління персоналом»

А.С. БЕНЗАРЬ,
старший викладач Західнодонбаського
інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
академія управління персоналом»

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ФАКТОР ВИРОБНИЦТВА ТА ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті розглянуто поняття інформації як фактора виробництва та інструмента інновацій в управлінні підприємством. Проаналізовано економічне значення людини у постіндустріальному суспільстві. Встановлено, що знання є інтелектуальною основою управління та функціонування організації, найважливішою складовою інтелектуального капіталу. Доведено, що інформація – один із інструментів інновацій в управлінні підприємством. В інформаційному суспільстві домінуючим типом у структурі суспільної праці є цілісна, переважно інтелектуальна, інноваційна, озброєна науковими знаннями праця.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що знання є ресурсом підприємства поряд з іншими факторами виробництва; інноваційний тип економічного розвитку стає тією основою, яка моделює і визначає економічну міць будь-якого підприємства, організації, їхнє визнання та перспективи як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. А усе це обумовлює підвищений інтерес до теорії інновацій, які постійно обновлюються і збагачуються. Визначено, що монополія на інформацію характеризує діяльність підприємця-новатора, кожен індивід має певні переваги щодо інших, володіє унікальною інформацією, якій можна знайти вигідне застосування; кожне підприємство, яке прагне вижити в умовах жорсткої конкуренції, має постійно шукати шляхи вдосконалення своєї діяльності, тобто приділяти увагу раціональному використанню усіх видів наявних ресурсів, особливо персоналу організації зі своїми навичками, вміннями, кваліфікацією та ідеями.

Становлення ефективного інноваційного типу розвитку як на мікро-, так і на макрорівні в Україні залишається однією з найскладніших економічних проблем сучасності, тому потребує подальшого глибокого наукового обґрунтування й удосконалення нових ідей та пошуків.

Ключові слова: *інновації, інформація, постіндустріальне суспільство, людина економічна, знання, управління, економічні цінності, інформаційне суспільство, персонал.*

В статье рассмотрено понятие информации как фактора производства и инструмента инноваций в управлении предприятием. Проанализировано экономическое значение человека в постиндустриальном обществе. Установлено, что знания являются интеллектуальной основой управления и функционирования организаций, важнейшей составляющей интеллектуального капитала. Доказано, что информация – один из инструментов инноваций в управлении предприятием; в информационном обществе доминирующим типом в структуре общественного труда является целостный, преимущественно интеллектуальный, инновационный, вооруженный научными знаниями труд.

В результате проведенного исследования авторы установили, что знание является ресурсом предприятия наряду с другими факторами производства; инновационный тип экономического развития становится той основой, которая моделирует и определяет

экономическую мощь любого предприятия, организации, их признание и перспективы как на внутреннем, так и на внешнем рынке, а все это обуславливает повышенный интерес к теориям инноваций, которые постоянно обновляются и обогащаются.

Определено, что монополия на информацию характеризует деятельность предпринимателя-новатора. Каждый индивид имеет определенные преимущества относительно других, обладает уникальной информацией, которой можно найти выгодное применение; каждое предприятие, которое стремится выжить в условиях жесткой конкуренции, должно постоянно искать пути совершенствования своей деятельности, то есть уделять внимание рациональному использованию всех видов имеющихся ресурсов, особенно персонала организации со своими навыками, умениями, квалификацией и идеями.

Становление эффективного инновационного типа развития как на микро-, так и на макроуровне в Украине остается одной из самых сложных экономических проблем современности, поэтому требует дальнейшего глубокого научного обоснования и совершенствования новых идей и поисков.

Ключевые слова: *инновации, информация, постиндустриальное общество, человек экономический, знания, управления, экономические ценности, информационное общество, персонал.*

Актуальність теми. Останнім часом як вітчизняні, так і зарубіжні науковці приділяють значну увагу дослідженню такого фактора виробництва, як інформація, що виступає інструментом інновацій в управлінні підприємством та визначає одну з найголовніших ознак економіки і суспільства в цілому. Важливою тенденцією розвитку суспільства, в економіці якого переважає інноваційний сектор економіки, на сучасному етапі виступає процес формування суспільства, базованого на знаннях. Інформація і знання, високі технології, інноваційні можливості є інструментами інновацій в управлінні підприємством. Перехід від індустріального типу економічного розвитку до постіндустріального обумовлює зміни в структурі економіки країни та окремого підприємства, де рушійною силою виступають інформація, знання, інтелект та творчість людських ресурсів. В умовах розвитку інформаційних технологій будь-яке підприємство не зможе успішно функціонувати, якщо не буде поінформованим. Відсутність інформації про конкурентів, можливих споживачів товарів та послуг, постачальників, політичну ситуацію в країні, зміни у законодавстві тощо може призвести до того, що діяльність підприємства фактично стане неможливою. Неточність або відносність інформації обумовлює загрозу втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат у результаті виробничої та фінансової діяльності. І навпаки, володіння інформацією стає найважливішим фактором успіху, тим інструментом інновацій в управлінні підприємством, який значною мірою покриває витрати та стає прибутковим. Тому, інформація і знання стають тими важливими ресурсами, які дозволяють вітчизняним підприємствам знизити всі інші вкладення, необхідні для впровадження інновацій в управлінні підприємством, як інструмента адаптивності до зовнішніх змін, тому дослідження цієї теми є особливо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження проблематики інновацій як інструмента в управлінні підприємством і впровадження досягнень постіндустріального та інформаційного суспільства проводили вітчизняні та зарубіжні вчені. Значний внесок у дослідження впливу інформації та знань на економіко-суспільний розвиток зробили такі зарубіжні науковці, як Л. Лукічева: «знання – інтелектуальний капітал, що можуть бути перетворені на прибуток» [14], В. Іноземцев: «інформація та знання – специфічні чинники, в межах фірм приймають зовнішність інтелектуального капіталу, а інтелектуальний капітал виступає у ролі колективного мозку» [8], А. Тоффлер: «в новому суспільстві знання є головним фактором виробництва» [13].

У різній економічній літературі з інновацій саме інформація та знання розглядаються як такі чинники, що превалюють (О. Амоша, Ю. Бажал, В. Бабич) [20]. При цьому ставлення до інформації як чинника, що впливає на інноваційну активність підпри-

емств, двоєке. Ряд авторів розглядають позитивний ефект у розробці стратегії розвитку знань (Х. Фасхієв, А. Завлін): «стратегія управління знаннями має відповідати корпоративній культурі і розставляти пріоритети (стратегічні цілі), що визначають правові, економічні та етичні засади управління знаннями» [19]. Інші автори посилаються на межі впливу інформації та знань, пов'язуючи позитивний ефект з інноваційними стимулами менеджерів (Н. Терьошкіна, Л. Мартюшева). [21, 15]. У наукових працях цих учених досліджено систему управління інноваціями на різних рівнях управління підприємством, використовуючи інформацію як інструмент інновацій. Вивчення теоретичних і практичних положень досліджень цих авторів дає змогу стверджувати, що проблема використання інформації як інструмента інновацій в управлінні підприємством потребує подальшого розгляду та наукового розв'язання.

Метою статті є з'ясування ключових проблем, що гальмують визначення інформації як інструмента інновацій в управлінні як на мікро-, так і на макрорівні.

Виклад основного матеріалу. Упродовж історії людства суспільство розвивалось завдяки ускладненню суспільних зв'язків, поділу праці, соціальної структури. Історичні стадії розвитку людського суспільства носять динамічний характер, який безперервно змінюється, спочатку в аграрному суспільстві, згодом після промислової революції – в індустріальному. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. фундаментом зародження нової перспективи розвитку стає постіндустріальне суспільство, яке характеризується піднесенням економічного значення людини, її інтелекту, знань, масового впровадження сучасних інформаційних і ресурсозберігаючих технологій, що радикально знижують енерго-, матеріало-, трудові та інші витрати. Виникає принципово нова структура економіки та, відповідно, продуктивних сил.

У сучасному світі динамічний економічний розвиток може бути забезпечено тільки на основі інноваційної спрямованості як на мікрорівні в управлінні будь-яким підприємством, організацією, так і на макрорівні – в управлінні суспільним виробництвом. Процес створення та нагромадження нових знань про функції управління чи забезпечення діяльності в різних структурах апарату управління організацій, підприємств, установ усіх форм власності; у суспільному виробництві в цілому привів до переходу до якісно нового стану: знання стали самостійною продуктивною силою.

Як зазначає науковець В.А. Савченко, «знання – це перевірений практикою результат пізнання дійсності, правильне її відображення в мисленні людини» [16]. П. Друкер називає знання «ресурсом підприємства» поряд з іншими факторами виробництва – землею, капіталом, працею і підприємницькою діяльністю. І основну цінність, і сутність будь-якого бізнесу він визнає як «процес перетворення знань в економічні цінності». «Знання є інтелектуальною основою управління та функціонування організацій, найважливішою складовою інтелектуального капіталу» [7].

Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму «рівень використання знань в економіці України істотно нижчий порівняно із середньоевропейським, і навіть із середньосвітовим» [17]. Це негативно позначається на конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника на світовому ринку та розвитку людських ресурсів, подоланні кризових явищ в економіці. Тобто необхідно мати інтегрований підхід до управління знаннями, у використанні знань необхідно перестати орієнтуватися на минуле. Як застерігає науковець П. Друкер, «якщо зупинятися в розвитку, то накопичені знання досить швидко забуваються». Наші знання, вважає він, – це «продукт швидкокопсувний, і процес їх накопичення і наступного забування відбувається швидше будь-якого іншого в організмі» [7].

Саме інноваційний тип економічного розвитку стає тією основою, яка моделює і визначає економічну міць будь-якого підприємства, організації, їхнє визнання та перспективи як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Усе це обумовлює підвищений інтерес до теорій інновацій, які постійно обновлюються і збагачуються. Цілком природно, що розвиток цих теорій викликає багато спірних положень, породжує нові проблеми теоретичного пізнання, які і ведуть врешті-решт до розвитку економічної на-

уки, бо, як писав ще в XIX ст. відомий німецький економіст К.Поппер, «...найвагоміший внесок у зростання наукового знання, який може зробити теорія, полягає в нових проблемах, які вона породжує...» [11].

Наприклад, практично кожен менеджер мріє, щоб його організація застосовувала нові технології, стала флагманом інновацій. Але в чому причина, що в реальності так не відбувається, що все залишається на рівні мрій? Відповідь лежить на поверхні: більшість із нас просто не можуть зробити перший крок і щось реально змінити, наприклад, відкинути ті продукти, послуги, програми або процеси, у яких вже немає жодної необхідності. Як писав П. Друкер, «кожна організація має навчитися впроваджувати інновації і вважати це нормою життя» [7]. Він зазначає, що «потім, звичайно, наслідки будь-якої зміни стають звичними для співробітників і керівництва, і процес запускається заново. Компанія, яка не оновлює знання незабаром виявить свою недорозвиненість, втратить ефективність, здатність залучати та утримувати висококваліфікованих і освічених працівників, від яких і залежить її продуктивність».

Динамічний стан економіки, базований на інноваціях, унеможливує врівноважувальну дію конкуренції, а саме: вимагає від вітчизняних суб'єктів господарювання визначати стійкі конкурентні переваги і здійснювати виробничу діяльність більш ефективно, ніж конкуренти. Але, навпаки, ефективна конкуренція веде до розбалансування, перебудови економіки, стрибка у розвитку продуктивних сил. Треба зазначити, що Ф. Хайєк у 1929 р. сформулював ідею ефективної конкуренції, включивши в модель дещо інший чинник – монополію на інформацію, який він пов'язував як з НТР, так і з характеристиками діяльності підприємця-новатора. Ф. Хайєк писав: «Практично кожен індивід має певні переваги щодо інших у тому розумінні, що він володіє унікальною інформацією, якій можна знайти вигідне застосування, але яку можна використати лише за умови, коли рішення, що залежать від цієї інформації, приймає він сам або бере в цьому активну участь» [2].

Кожне підприємство, яке прагне вижити в умовах жорсткої конкуренції, має постійно шукати шляхи вдосконалення своєї діяльності. У такій ситуації слід приділяти увагу раціональному використанню всіх видів наявних ресурсів. Одним із найважливіших ресурсів є персонал організації своїми навичками, вміннями, кваліфікацією та ідеями. Постійний розвиток персоналу, пошук нових підходів до управління ним є необхідними атрибутами успішного функціонування організації.

Сьогодні підприємства докладають серйозних зусиль щодо добору персоналу, адаптації, підвищення кваліфікації та його практичної підготовки до прийняття більшої відповідальності. Для забезпечення ефективної роботи персоналу необхідне створення атмосфери конструктивної співпраці, за якої кожен член колективу зацікавлений у найбільш повній реалізації своїх здібностей. Для створення такої соціально-психологічної атмосфери потрібно грамотно мотивувати персонал щодо досягнення спільної мети.

Часто виявляється, що компанія орієнтована лише на сам процес повсякденної одноманітної діяльності: не існує жодного зв'язку між рутинними обов'язками персоналу і кінцевою метою підприємства, яка полягає в поліпшенні обслуговування клієнтів і рівня задоволеності суспільства в цілому. А це проблема, тому що будь-яка організація, персонал у якій працює лише заради задоволення своїх матеріальних потреб, приречена на провал. Такій організації доведеться зіткнутися із загальнолюдськими потребами і стимулами. Основна причина цього полягає в тому, що діяльність, яка виконується одним фахівцем, не узгоджується з досягненням спільної мети всієї організації.

У книзі «Економічна теорія і цілі суспільства» [5] Дж.К. Гелбрейт зазначає, що корпорації, керовані техноструктурою становлять плануючу підсистему економіки, а дрібні фірми – ринкову підсистему. Саме техноструктура має велике значення для аналізу концепцій інновацій. Він доводив, що мотивація великих корпорацій залежить від впливу «техноструктури» або відомчого управління, і такими корпораціями управляє прагнення до безпеки й розширення, а не гонитва за максимальним прибутком. На

думку Гелбрейта, процеси в сучасній ринковій економіці більшою мірою визначаються великими корпораціями, які випускають складну техніку і мають частковий контроль над ринковою ціною.

Англійський вчений Дж. Бернал у своїй фундаментальній праці «Наука в історії суспільства» зазначив, що «виникає новий період розквіту науки із періодами посилення економічної активності й технічного прогресу як наслідку застосування інновацій» [3].

Одним із найважливіших джерел економічного зростання, економічної активності є поява сучасної науки як основи розвитку технологій – прорив у революційному розвитку науки, що створив потенціал для розвитку технологій у багато разів більший, ніж існував до цього. Крім того, це означає, що матеріальні та речовинні фактори виробництва перестають бути головними, оскільки застарівають кожні 5–6 років. Знаряддя праці, машини, верстати, різноманітна техніка змінюються на очах. Додаткового імпульсу цьому процесу додає розмах інформатизації виробництва і життєдіяльності суспільства. Головним чинником відновлення виробництва та підвищення його ефективності стає людина, її знання, вміння, досвід, творчі здібності.

Формування нової моделі надто складних виробів вимагає наукових пошуків і конструкторських розробок, створення нових технологій і нових матеріалів, а це потребує значного часу. Тому необхідно не тільки ретельно вивчати ринок, а й прогнозувати попит, ціни на сировину тощо. «Не тільки ціни і витрати виробництва, а й споживчий попит стає об'єктом управління». Необхідна для цього інформація може бути тільки результатом колективної діяльності кваліфікованих фахівців (у минулому керівництво в господарській організації персоніфікував підприємець – особа, що поєднувала в собі власність на капітал або контроль над капіталом зі здатністю організувати інші фактори виробництва і мала до того ж у більшості випадків здатність запроваджувати нововведення. З розвитком сучасної корпорації та появою організації, що підкоряється вимогам сучасної техніки і планування, а також у зв'язку з відокремленням функцій власності на капітал від функції контролю над підприємством підприємець у розвинутому промисловому підприємстві вже не виступає як індивідуальна особа. Замість підприємця напрямою силою підприємства вважається адміністрація, яка здатна достовірно визначити, що, як і у яких обсягах виробляти. Саме управління людським капіталом стає одним із різновидів складної професійної діяльності.

Формування інноваційної економіки припускає створення таких інституціональних умов, за яких саме інновації виступають основним джерелом максимізації індивідуального доходу власника. Як помітив нобелівський лауреат Р. Коуз, «оскільки суцільно й поруч люди воліють робити те, що, на їхню думку, відповідає їхнім власним інтересам, щоб змінити їхнє поведіння у сфері економіки, потрібно їх зацікавити» [8]. Виникає нова теорія економічного зростання, яка полягає в тому, що інвестиції в людський капітал, науково-дослідні розробки є необхідною, але недостатньою умовою технологічної динаміки та швидкого економічного зростання: вони залежать від процесу циркуляції знань між академічними установами і фірмами та процесу навчання.

Якщо розглядати сучасну економічну науку, яка ґрунтується на теорії загальної рівноваги, то вона проходить у руслі мейнстріму. Основна частина досліджень мейнстріму відповідає парадигмі, яка включає три передумови «твердого ядра»: індивідуалізм, егоїзм і раціоналізм поведінки економічного суб'єкта, тобто модель «людини економічної». Сучасне тлумачення поняття «людини економічної» можна пояснити висловлюванням науковця К. Брукнера: це «людина винахідлива, така, що оцінює, максимізує користь»[4].

Мейнстрім економічної науки – це концепція, у якій економічна поведінка людей трактується з погляду оптимізації.

Найглибнішу сутність економічних явищ і процесів, у тому числі людини економічної, можна розкрити через категорію суперечності. Дві сторони людини економічної необхідно, у свою чергу, пов'язувати з провідними елементами економічної

системи. Такими елементами є продуктивні сили і виробничі відносини (або відносини економічної власності). Тому двома сторонами людини економічної є її належність до продуктивних сил (людина – головна продуктивна сила як людина-працівник) та до відносин економічної власності (людина-власник).

Саме поведінка індивідів становить комплексну, прикладну науку і сферу практичної діяльності щодо розроблення і впровадження організаційно-економічних, адміністративно-управлінських, правових і особистісних факторів, способів, методів впливу на персонал підприємств для підвищення ефективності діяльності останніх.

Можна зробити висновок, що неокласика намагалася відкрити закони на всі часи, проводячи дослідження моделей поведінки індивідів, організаційних форм при односторонньому розгляді впливу на економіку заходів соціально-економічної політики. Постіндустріальне суспільство – суспільство, в економіці якого переважає інноваційний сектор з високопродуктивною промисловістю, індустрією знань, високою часткою у ВВП високоякісних та інноваційних послуг, конкуренцією у всіх видах економічної та іншої діяльності, а також більш високою часткою населення, зайнятого у сфері послуг, ніж у промисловому виробництві.

На думку П. Друкера [12], постіндустріальне суспільство формується у результаті трьох революцій, за якими стоять три етапи підвищення ролі знань: промислова революція (перехід від мануфактурного, ремісничо-ручного виробництва до машинного, фабричного); революція у продуктивності праці (застосування технологій і нових видів продукції для розроблення знарядь праці); революція в управлінні (знання, необхідні для виробництва нових знань).

Перехід від технічних навичок до інтелектуальних є основним чинником становлення постіндустріального суспільства. Зміни, які пов'язані з цим переходом, полягають у тому, що в умовах, «коли знання у своїй систематичній формі залучається у практичну переробку ресурсів (у вигляді винаходу або організаційного удосконалення), можна сказати, що саме знання, а не праця виступають джерелом вартості» [13]. Тобто, ці зміни свідчать про виникнення в сучасних умовах нового основного джерела вартості, яке пов'язане насамперед з інтелектуальним потенціалом, знаннями працівника, а не з його психофізичними зусиллями, як у минулому. У зв'язку з цим у межах теорії постіндустріального, інформаційного суспільства з'явилася принципово нова концепція вартості – інформаційна, згідно з якою домінуючим типом у структурі суспільної праці є не структурно розчленована, а цілісна, переважно інтелектуальна, озброєна науковими знаннями праця. Як підкреслює фундатор цієї теорії Т. Сакайя, «... ми вступаємо в новий етап цивілізації, на якому рухомою силою є цінності, які створюються знаннями» [16]. Як наслідок, економіка перетворюється в систему, що функціонує на основі обміну знаннями та їх взаємної оцінки.

В обігу поряд з терміном «постіндустріальне суспільство» виникає термін «інформаційне суспільство», який було введено американцем Ф. Махлупом і японцем Т. Умесао. Теорія і концепція «інформаційного суспільства» показала зростаючу роль інформації в житті суспільства на постіндустріальній стадії [10]. Інформаційне суспільство виражає ідею нової фази в історичному розвитку передових країн. Тобто не прихід постіндустріального суспільства, а створення нового соціального зразка, що є результатом «другої індустріальної революції», яка в основному ґрунтується на мікроелектронній технології. Зростаюча кількість людей (наукові і технічні працівники) збирають і продукують інформацію, менеджери та фахівці опрацьовують її, викладачі і працівники комунікаційної сфери поширюють її.

Саме інформація дозволяє сучасним фахівцям добре робити свою роботу. Проблема в тому, що навіть у світі надшвидкого передавання інформації, де нескінченні обсяги даних буквально оживають від натискання наших пальців на клавіатуру, дуже багато залежить від тих, завдяки кому ми так легко можемо усім цим користуватися – бухгалтерів, продавців, ІТ-фахівців.

Від цих людей залежить те, яка інформація до нас надійде. Але ж ці фахівці насправді далеко не завжди розуміють суть бізнес-процесів. Наприклад, згідно з дослі-

дженням, проведеним в 2014 р. компанією McKinsey, менш ніж 20% ІТ-спеціалістів вважають, що вони працюють ефективно, приносячи максимум користі своєму роботодавцю. Як писав П. Друкер, «ефективне суспільство, яке існує в розвиненому інформаційному просторі, має вимагати від менеджерів не тільки відповідей на питання, а і вміння їх грамотно задавати. Отже, такі керівники повинні мати чітке уявлення про те, якої саме інформації вони потребують» [7].

Основою розвитку економічної теорії останніх десятиліть є нові досягнення у науці, техніці, технологіях, організації та управлінні виробничим процесом. Сучасне суспільство живе в період становлення суспільства знань, причому не просто знань, які фіксують ті чи інші сторони дійсності, а знань, завдяки яким відбувається становлення нових цивілізаційних вимірів – динамічно стрімких, сповнених несподіваних поворотів, викликів, що потребує енергії інтелекту, інноваційного мислення і, зрештою, інноваційної людини.

Теорія інноваційного суспільства, на нашу думку, є логічним продовженням теорії постіндустріального суспільства. Найбільш науково зріле обґрунтування цієї теорії у своїх працях подає угорський учений Б. Санто: «інноваційне суспільство – це високо інтелектуальне суспільство, до того ж у глобальних розмірах, це шлях тих, хто обрав метою і формою своєї діяльності невинне інтелектуальне пізнання, шлях тих, існування кого характеризується підвищеною інтелектуальною діяльністю і прагненням реалізувати свої ідеї» [1].

Тобто сучасна «нова економіка» – це виробництво і використання нових знань, перетворення їх на повноцінний фактор виробництва, який відіграє провідну роль у системі факторів.

Тому можна зробити висновок, що необхідна модернізація української економіки на засадах інноваційного розвитку має забезпечуватися комплексним застосуванням усіх доступних важелів економічної політики та запобіганням конфлікту між їхніми впливами та між вирішенням стратегічних та поточних завдань. За цих умов інноваційна стратегія базується на тому, що країна є сучасною і розвинутою, коли у ній високий рівень індустріалізації та інформатизації, стійкий економічний розвиток, високий рівень життя населення, розвинуті управлінські та політичні структури.

Сьогодні проблема пошуку ефективних шляхів інноваційного розвитку у сфері науково-інноваційної діяльності набула загального характеру. Інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності.

Усе перелічене свідчить про наявність широкого поля для продовження теоретичних досліджень. Таким чином, важливою складовою формування національно-господарської системи, зорієнтованої на інноваційний тип економічного зростання, є забезпечення розвитку інститутів інфраструктури інноваційного процесу, що сприятиме якісному оновленню економіки та підвищенню її конкурентоспроможності на світовому ринку. Становлення ефективного інноваційного типу розвитку як на мікро-, так і на макрорівні в Україні залишається однією з найскладніших економічних проблем сучасності, тому потребує подальшого глибокого наукового обґрунтування та вдосконалення нових ідей та пошуків.

Список використаної літератури

1. Гаман М.В. Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічної безпеки національної економіки: монографія / М.В. Гаман, О.І. Дацій, М.Х. Корецький та ін. – Донецьк: Юго-ВостокЛтд, 2008. – 281 с.
2. Гесць В. Наука і виробництво: партнери чи конкуренти? Деякі аспекти сучасної інноваційної політики України / В. Гесць // Президентський контроль. – 2004. – № 3.
3. Глазьев С.Ю. Экономическая теория технического развития / С.Ю. Глазьев. – М.: Наука, 1990.

4. Гэлбрейт Дж.К. Новое индустриальное общество / Дж.К. Гэлбрейт [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1969. – 480 с.
5. Данилишин Б.М. Регулювання розвитку інноваційного потенціалу в економіці: Монографія / Б.М. Данилишин, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – Донецьк: Юго-ВостокЛТд, 2016. – 292 с.
6. Денисюк В. Високі технології і високонаукоємні галузі – ключові напрями в інноваційному розвитку / В. Денисюк // Економіст. – 2014. – №5. – С. 78.
7. Друкер П. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего быстро меняющегося общества / П. Друкер [пер. с англ. Б.Л. Глушакова]. – М.: Вильямс, 2007.
8. Новая постиндустриальная волна на Западе: антология / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 631 с.
9. Исмаилов Т.А. Инновационная экономика — стратегическое направление развития России в XXI веке / Т.А. Исмаилов, Р.С. Гамидов // Инновации. – 2003. – №1.
10. Калитчак Р.Г. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах / Р.Г. Калитчак. – К.: Знання, 2007. – 303 с.
11. «Капитал» К. Маркса и политическая экономия социализма / Л.И. Абалкин, О.М. Юнь, П.О. Савчук; ред. Л.И. Абалкин; Моск. ин-т нар. хоз-ва им. Г. В. Плеханова. – М.: Мысль, 1967. – 215 с.
12. Кастельс М. Информационная эпоха: Экономика. Общество. Культура / М. Кастельс. – М.: ГУ-ВЭШ, 2000. – 168 с.
13. Кастельс М. Становление общества сетевых структур: сборник / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: антология; под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 285.
14. Лукичева Л.И. Управление интеллектуальным капиталом: учебн. пос. / Л.И. Лукичева. – 3-е изд., стер. – М.: Омега-Л, 2010. – 551 с.
15. Мартюшева Л.С. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження / Л.С. Мартюшева, В.О. Калишенко // Фінанси України. – 2012. – № 10. – С. 61–65.
16. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: навч. пос. / В.А. Савченко. – К.: КНЕУ, 2002. – 351 с.
17. Рівень використання знань в економіці України [Електронний ресурс]: за даними Всесвітнього економічного форуму 2018 р. – Режим доступу: <http://www.werofum.org>
18. Терьошкіна Н.Є. Інноваційні стратегії зарубіжних країн світу / Н.Є. Терьошкіна // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2013. – С. 76–92.
19. Фасхiev Х.А. Интеллектуальный капитал – основа инновационного развития предприятия / Х.А. Фасхiev. // Инновации. – 2011. – №6. – С. 207–219.
20. Цифрова економіка – це реально [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <http://chp.com.ua/all-news/item/48511-tsfirova-ekonomika-tse-realno>